

Karol Dąbrowski, *Urzędy skarbowe w Polsce 1982–1996. Podstawy normatywne funkcjonowania*, „Rocznik Samorządowy” 2013, tom 2, ISSN: 2300-2662, ss. 32-53.

Karol Dąbrowski, Public Administration & Local Government Research Network

Urzędy skarbowe w Polsce 1982–1996. Podstawy normatywne funkcjonowania

Tax offices in Poland in 1982–1996. The normative framework of functioning

tekst przysłany do redakcji 28 października 2013 roku, zrecenzowany 24 i 27 lutego 2014 roku, zaakceptowany do druku 1 marca 2014 roku

Streszczenie

Ustawa o urzędzie Ministra Finansów oraz urzędach i izbach skarbowych z 1982 roku przywróciła w polskiej administracji skarbowej urzędy i izby skarbowe. Weszła w życie 1 stycznia 1983 roku, a w 1994 roku doczekała się tekstu jednolitego. Moc obowiązującą utraciła 1 stycznia 1997 roku, gdy weszła w życie aktualna ustawa z 1996 roku. Przywrócony w 1982 roku model administracji skarbowej, w którym istnieją urzędy skarbowe na szczeblu lokalnym i izby skarbowe na poziomie regionalnym, dobrze sprawdził się w polskiej kulturze administracyjnej. Wiele negatywnych zjawisk w polskiej skarbowości wynika z podporządkowania administracji skarbowej politycznemu ośrodkowi, czyli Ministerstwu Finansów. Dopiero stworzenie niezależnego od rządu pionu administracji skarbowej, która będzie odpowiedzialna za ściąganie podatków bezpośrednio dla Narodowego Banku Polskiego, z pominięciem rządu, może pozwolić na usprawnienie polityki podatkowej państwa z korzyścią dla obywateli. Dlatego też autor wyraźnie krytycznie odnosi się do projektów deprecjonowania roli urzędów skarbowych w systemie polskiej skarbowości.

Słowa kluczowe: administracja skarbowa, urząd skarbowy

Summary

The Act on the Office of the Minister of Finance, Tax Offices and Tax Chambers of 1982 restored tax offices and tax chambers in the Polish tax administration. It entered into force on 1 January 1983, and was published as a consolidated text in 1994. The Act became null and void on 1 January 1997, when the current Law of 1996 came into force. The model of tax administration restored in 1982, with tax offices at the local level and tax chambers at the regional level, has worked well in the Polish administration culture. Many negative phenomena in the Polish fiscal system result from the fact that tax administration is subordinate to the political centre, that is the Ministry of Finance. Establishment of the tax administration sector independent of the government and responsible for collecting taxes directly for the National Bank of Poland, omitting the government, would support the efficient fiscal policy of the state to the benefit of citizens. Therefore, the author critically refers to projects disregarding the role of tax offices in the Polish fiscal system.

Key words: tax administration, tax office

1. Wstęp

Obecnie obowiązująca ustawa o urzędach i izbach skarbowych została uchwalona 21 czerwca 1996 roku¹. Posiada tekst jednolity z 2004 roku², który został do dnia 1 października 2013 roku zmieniony czterokrotnie: w 2004, 2005, 2009 i 2010 roku³. Przed 1996 rokiem obowiązywała ustawa z dnia 29 grudnia 1982 roku o urzędzie Ministra Finansów oraz urzędach i izbach skarbowych, która weszła w życie 1 stycznia 1983 roku⁴. W 1994 roku doczekała się tekstu jednolitego; został ogłoszony 12 października 1994 roku a wszedł w życie 25 października⁵. Ustawa z 1982 roku utraciła moc obowiązującą 1 stycznia 1997 roku, gdy weszła w życie wspomniana ustawa z 1996 roku.

2. Nowelizacje i akty wykonawcze

W latach 1982–1996 dokonano kilkunastu nowelizacji ustawy z 1982 roku. Zmiany wprowadzono następującymi ustawami:

- ustawą z dnia 14 marca 1985 r. o podatkach i opłatach lokalnych⁶,

- ustawą z dnia 28 stycznia 1987 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej⁷,
- ustawą z dnia 23 października 1987 r. o zmianach w zakresie działania niektórych naczelnych i centralnych organów administracji państwowej⁸,
- ustawą z dnia 26 maja 1988 r. o zmianie ustawy o cenach⁹,
- ustawą z dnia 16 czerwca 1988 r. o zmianie niektórych ustaw regulujących zasady funkcjonowania terenowych organów władzy i administracji państwowe¹⁰,
- ustawą z dnia 24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym¹¹,
- ustawą z dnia 26 września 1991 r. o zmianie ustawy o urzędzie Ministra Finansów oraz urzędach i izbach skarbowych oraz ustawy – Prawo budżetowe¹²,
- ustawą z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej¹³,
- ustawą z dnia 29 lipca 1992 r. o grach losowych i zakładach wzajemnych¹⁴,
- ustawą z dnia 6 marca 1993 r. o zmianie niektórych ustaw regulujących zasady opodatkowania oraz niektórych innych ustaw¹⁵,
- ustawą z dnia 16 grudnia 1993 r. o zmianie niektórych ustaw regulujących zasady opodatkowania i niektórych innych ustaw¹⁶.
- ustawą z dnia 13 października 1995 roku o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników¹⁷.

Ostatni ze wskazanych aktów prawnych pojawił się po uchwaleniu tekstu jednolitego ustawy z 1982 roku i stanowił jego jedyną nowelizację przed wprowadzeniem ustawy z 1996 roku.

Do ustawy z 1982 roku wydano około dwadzieścia rozporządzeń wykonawczych. Głównie dotyczyły one terytorialnego zasięgu działania, siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych, a ponadto statutu Ministerstwa Finansów. Łącznie Minister Finansów wydał trzy rozporządzenia dotyczące zasięgu działania i siedzib urzędów, i izb skarbowych. Pierwotne rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 31 grudnia 1982 r. w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych¹⁸ było zmieniane w latach: 1984, 1985 i 1986¹⁹. W 1986 roku zostało zastąpione nowym rozporządzeniem z dnia 21 sierpnia 1986 roku w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych

i izb skarbowych²⁰. Te ulegało zmianom w latach 1987, 1988 oraz 1989²¹. W 1991 roku zostało zastąpione kolejnym (trzecim i ostatnim za rządów ustawy z 1982 roku) rozporządzeniem o takiej samej nazwie²². Pierwsza nowelizacja tego rozporządzenia miała miejsce pół roku po jego wydaniu²³. Następne ukazały się w latach: 1992, 1993 (dwukrotnie), 1994 (dwukrotnie), 1995 i 1996 roku²⁴.

Do statutu Ministerstwa Finansów odnosiły się cztery rozporządzenia z lat 1993– 1996. Pierwotnym było rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 1993 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Finansów²⁵. Do niego, w latach 1994–1996, corocznie wydawano rozporządzenia zmieniające²⁶.

Pozostałe rozporządzenia wykonawcze do ustawy z 1982 roku dotyczyły kontroli finansowej. Było to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1982 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Finansów oraz uprawnień Ministra Finansów i podległych mu organów w zakresie kontroli finansowej, wraz z nowelizacją z 1985 roku i tekstem jednolitym z 1986 roku²⁷. Obok niego wydano także 30 grudnia 1982 roku rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przeprowadzania kontroli finansowej oraz obowiązków kontrolowanych jednostek²⁸.

3. Ustawa z dnia 29 grudnia 1982 roku o urzędzie Ministra Finansów i izbach skarbowych

Ustawa z 1982 roku była przełomowa dla organizacji polskiego aparatu skarbowego w okresie PRL²⁹. W strukturach państwowej administracji niezespalonej przywrócono bowiem urzędy i izby skarbowe na wzór przedwojennej Polski. Przekształcono okręgowe zarządy dochodów państwa i kontroli finansowej w urzędy i izby skarbowe. Należy więc wyjaśnić, iż urzędy i izby skarbowe reaktywowane po II wojnie światowej funkcjonowały do roku 1950, gdy zadania izb skarbowych przejęły wydziały finansowe prezydiów wojewódzkich rad narodowych, zaś zadania urzędów skarbowych – wydziały finansowe prezydiów powiatowych i miejskich rad narodowych (ściślej miejskich rad narodowych miast stanowiących powiaty miejskie)³⁰. Okręgowe zarządy dochodów państwa i kontroli finansowej

stworzono w 1975 roku, wprowadzając dwustopniowy podział terytorialny państwa³¹.

W ustawie z 1982 roku można wydzielić trzy części. Część pierwsza odnosiła się do statusu Ministra Finansów; druga – urzędów i izb skarbowych; trzecia – przepisów końcowych (odsyłających, zmieniających, przejściowych, uchylających poprzednie unormowania itd.). Łącznie składało się na nie 18 artykułów.

Zgodnie z artykułem pierwszym ustawy z 1982 roku Minister Finansów stał się naczelnym organem administracji państwowej. Co więcej, sformułowano definicję legalną Ministra Finansów, której nie zawierały na przykład ustawy z 7 marca 1950 roku o przekształceniu urzędu Ministra Skarbu w urząd Ministra Finansów³² oraz ustawa z dnia 2 lipca 1949 roku o zakresie działania Ministra Skarbu³³. Zgodnie z nią Minister Finansów był „naczelnym organem administracji państwowej kierującym sprawami finansowymi gospodarki narodowej oraz oddziałującym na jej funkcjonowanie i rozwój, stosownie do potrzeb społecznych i gospodarczych, zgodnie z polityką Państwa” (art. 1).

Przemiana statusu Ministra Finansów miała swe źródła w projektowanej i wdrażanej reformie gospodarczej lat osiemdziesiątych, która jednak nie uchroniła gospodarki socjalistycznej od upadku. Poza tym ówczesne obowiązujące regulacje oparte o ustawę z 1950 roku były uważane za „zdezaktualizowane i mało nowoczesne”³⁴. Zmieniła się też sytuacja Ministra, który przestał być jedynym organem zarządzającym finansami publicznymi w państwie.

Zgodnie z koncepcją Cezarego Kosikowskiego Minister Finansów miał być inicjatorem i projektodawcą założeń polityki finansowej państwa; koordynatorem działalności legislacyjnej w dziedzinie finansów; kierownikiem i koordynatorem działalności planistycznej; wykonawcą zadań finansowych określonych planem oraz organizatorem administracji finansowej; jak również organizatorem i koordynatorem kontroli finansowej³⁵. Łatwo więc można porównać postulaty jednego z najbardziej znanych polskich badaczy prawa finansowego i podatkowego do przepisów ustawy. Niżej będzie mowa o tym, iż Minister Finansów wykonywał funkcje kierownicze w stosunku do aparatu podatkowego; koordynacyjne w sferach wymagających współdziałania

z innymi instytucjami publicznymi, a inicjujące, gdy chodziło o wypracowywanie określonych polityk szczegółowych państwa.

Artykuł drugi określał zakres działania Ministra Finansów, w tym opracowywanie budżetu i bilansu finansowego Państwa, założeń polityki finansowej i systemu podatkowego, zasad systemów finansowych, planowania finansowego i rachunkowości państwowych jednostek organizacyjnych i (w pewnej mierze) jednostek gospodarki społecznej, opracowywanie i koordynowanie polityki dewizowej, kredytowej i płatniczej w obrotach z zagranicą, nadzorowanie biegłych księgowych, zakładów prowadzących gry losowe i totalizatorów, jak również obsługa długu państwowego i analizowanie sytuacji finansowej Państwa.

Wedle artykułu trzeciego Minister Finansów współdziałał przy opracowywaniu narzędzi ekonomicznych szczególnie w sprawach polityki inwestycyjnej, ubezpieczeń społecznych, polityki celnej, cen i marż, oraz statystyki finansowej. Do narzędzi ekonomicznych zalicza się między innymi podatki i opłaty (w tym rodzaje podatków, stopy i ulgi podatkowe), ceny (maksymalne, minimalne, urzędowe itp.), kredyty, kursy walut, narzuty płacowe, stawki (np. taryfowe)³⁶. Ponadto Minister miał współdziałać z Narodowym Bankiem Polskim w przygotowywaniu założeń polityki pieniężno-kredytowej (art. 3 ust. 2). Reprezentował Skarb Państwa, ale w zakresie gospodarowania mieniem ogólnonarodowym, o ile reprezentacja nie została powierzona innej państwowej jednostce organizacyjnej, na przykład innemu ministrowi (art. 4). Poza tym emitował bony i obligacje skarbowe (art. 6).

Pozycję Ministra Finansów w systemie administracji skarbowej uściślał artykuł piąty, zgodnie z którym realizował on uprawnienia naczelnego organu administracji państwowej w stosunku do terenowych organów administracji państwowej w sprawach finansowych. Tym sposobem sytuował się jako organ wyższego stopnia.

O uprawnieniu Ministra do kontroli podatkowej i dewizowej jednostek gospodarki społecznej, nieuspołecznionej i osób fizycznych mówił artykuł siódmy. W artykule ósmym przewidziano, iż Minister wykonuje również kontrolę finansową jednostek gospodarki społecznej, ale z wyjątkiem jednostek MON i MSW (art. 8 ust. 1). Kontrola finansowa obejmowała

przestrzeganie dyscypliny finansowej, prawidłowość gospodarowania środkami finansowymi, rzetelność prowadzenia rachunkowości i sprawozdawczości (art. 8 ust. 2). Artykuł ten zamykał pierwszą część ustawy.

Kolejne przepisy dotyczyły urzędów i izb skarbowych. Istotny był artykuł 9 ust. 1: „Tworzy się urzędy skarbowe i izby skarbowe jako organy administracji państwowej podległe Ministrowi Finansów”. Ustęp drugi tego artykułu przewidywał, iż na czele urzędu stoi naczelnik, a izby skarbowej – dyrektor. Zgodnie z ustępem trzecim Minister Finansów mianował dyrektorów izb skarbowych i naczelników urzędów skarbowych, ale tych ostatnich na wniosek dyrektorów izb skarbowych.

O ile uprawnienia Ministra Finansów zostały rozdzielone w różnych, następujących po sobie artykułach, o tyle zakres działania urzędów skarbowych i izb skarbowych ujęto w jednym, wyżej wspomnianym artykule dziewiątym. Należy pamiętać, iż w tamtym okresie nie mówiono o zakresie działania naczelnika urzędu skarbowego, ale o zakresie działania urzędu skarbowego. Doprecyzowanie sytuacji naczelników i dyrektorów, jako organów administracji publicznej nastąpiło bowiem w 2003 roku na mocy przepisów ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o utworzeniu Wojewódzkich Kolegiów Skarbowych oraz o zmianie niektórych ustaw regulujących zadania i kompetencje organów oraz organizację jednostek organizacyjnych podległych ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych³⁷.

Zgodnie z artykułem 9 ust. 4 urzędom skarbowym powierzono w uproszczeniu ustalanie i pobór podatków, i opłat od podatników (z wyjątkiem rolników oraz podatków i opłat terenowych), przyjmowanie zgłoszeń o powstaniu obowiązku podatkowego (od jednostek gospodarki uspołecznionej), wykonywanie kontroli skarbowej, prowadzenie dochodzeń w sprawach karno-skarbowych i orzecznictwo w tych sprawach w I instancji, jak też wykonywanie egzekucji administracyjnej i kar majątkowych przewidzianych przepisami prawa karnego.

Izby skarbowe miały natomiast w szczególności nadzorować urzędy skarbowe, dysponować dotacjami dla jednostek gospodarki uspołecznionej, weryfikować sprawozdania finansowe przedsiębiorstw państwowych i państwowych jednostek organizacyjnych, wykonywać orzecznictwo

w sprawach drugiej instancji, prowadzić kontrole podatkowe, dewizowe i finansowe oraz dochodzenia w sprawach karno-skarbowych. Jak pisał Ryszard Mastalski: „praktycznie całość postępowania podatkowego, poza wymiarem i poborem zobowiązań pieniężnych od rolników oraz podatków i opłat terenowych, została skoncentrowana w urzędach i izbach skarbowych”³⁸.

W ustępie szóstym doprecyzowano zarazem, że izba skarbowa jest organem wyższego stopnia w stosunku do urzędu skarbowego. Terytorialny zasięg i siedziby urzędów, i izb skarbowych określał Minister Finansów (art. 9 ust. 7 pkt 1), w tym miał określić właściwość izb skarbowych w sprawach kontroli finansowej i dewizowej, jeśli obejmowały obszar działania innych izb skarbowych (art. 9 ust. 7 pkt 2). Podług ustępu ósmego (który w zasadzie mógłby być osobnym artykułem) izby skarbowe miały przedkładać Ministrowi Finansów oraz właściwym miejscowo wojewódzkim radom narodowym sprawozdania z działalności.

Należy w tym miejscu dodać, iż w systemie organów skarbowych występowały trzy rodzaje urzędów skarbowych oraz odmiennie ukształtowane zadania wybranych izb skarbowych. Kazimierz Szczepański pisał, iż, urzędy skarbowe podzielono na: 1) urzędy skarbowe wykonujące wyłącznie zadania wobec jednostek gospodarki uspołecznionej; 2) właściwe dla jednostek gospodarki uspołecznionej, nieuspołecznionej i ludności oraz 3) obsługujące wyłącznie jednostki gospodarki nieuspołecznionej i ludność. Części spośród istniejących izb skarbowych powierzono zaś kontrolę finansową i dewizową³⁹. Właściwość organów podatkowych regulowało rozporządzenie wykonawcze z dnia 31 grudnia 1982 roku⁴⁰. Wspomniany autor dodawał, iż organizację sieci urzędów skarbowych oparto na następujących kryteriach: zadaniowych – określających liczbę podatników; sprawnościowych – dotyczących stworzenia warunków dla racjonalnej organizacji pracy; oszczędnościowych – umożliwiających minimalizację liczby urzędów skarbowych i ilości zaangażowanych etatów⁴¹. Na marginesie warto wspomnieć o tezach Jerzego Harasimowicza, który w 1977 roku mówił w trakcie Dni Prawniczych Polsko-Czechosłowackich o zależnościach między podziałem terytorialnym a systemem instytucji finansowych państwa⁴². Jego argumenty o istnieniu

odwrotnie proporcjonalnego związku między efektywnym podziałem wydatków i dochodów między budżety jednostek lokalnych a liczbą tych szczebli, w kontekście tworzenia zarówno sieci urzędów i izb skarbowych, jak też jednostek podziału terytorialnego państwa, zachowały swą aktualność mimo upływu wielu lat i zmiany ustroju. Sednem jego teorii było stwierdzenie, iż „im mniej szczebli, tym sprawniej działają zasady podziału”⁴³.

Uprawnienia kontrolno-nadzorcze urzędów i izb skarbowych w stosunku do jednostek gospodarki uspołecznionej wzmacniał artykuł 10, zgodnie z którym urzędy i izby miały prawo żądać dokumentów niezbędnych do kontroli prawidłowości rozliczeń ze Skarbem Państwa (w ustawie „z budżetem”). Przepis ten był ostatnim dotyczącym się urzędów i izb skarbowych. Po nim następowały przepisy końcowe.

Sumarycznie rzecz ujmując, artykuły 11 i 12 przyznawały Radzie Ministrów kompetencję do określenia w przepisach wykonawczych zakresu działania Ministra Finansów, sposobów prowadzenia kontroli finansowej oraz statutu Ministerstwa Finansów.

Artykuł 13 zawierał przepisy zmieniające inne ustawy, w tym Kodeks postępowania administracyjnego i ustawę o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Zmiany te były konsekwencją przyznania urzędom skarbowym uprawnień w zakresie egzekucji administracyjnej.

Zgodnie z przepisami przejściowymi (art. 14-16) pracownicy okręgowych zarządów dochodów państwa i kontroli finansowej stawali się pracownikami izb skarbowych lub urzędów skarbowych (art. 14); a nadzór nad przedsiębiorstwami państwowymi wytwarzającymi znaki pieniężne przechodził z Ministra Finansów na Narodowy Bank Polski (art. 15). Artykuł 16 był typowym przepisem objaśniającym, że „ilekroć w odrębnych przepisach jest mowa o okręgowych zarządach dochodów państwa i kontroli finansowej, rozumie się przez to odpowiednio urzędy i izby skarbowe”.

Artykuł 17 uchylał część przepisów dekretu z dnia 10 listopada 1945 r. o utworzeniu przedsiębiorstwa państwowego: Państwowa Wytwórnia Papierów Wartościowych⁴⁴ (ust. 1), a następnie uchylał w całości wymienianą wyżej ustawę z dnia 7 marca 1950 r. o przekształceniu urzędu Ministra Skarbu w urząd Ministra Finansów⁴⁵. W ostatnim przepisie ustawy z 1982 roku – artykule 18 ustalono datę jej wejścia w życie na 1 stycznia 1983 roku.

4. Postanowienia ustaw nowelizujących

Gdy uchwalono ustawę o podatkach i opłatach lokalnych z 14 marca 1985 r.⁴⁶, to zastąpiono podatki i opłaty terenowe właśnie podatkami i opłatami lokalnymi: podatkiem od nieruchomości, drogowym, od posiadania psa, opłatą targową, miejscową i administracyjną (art. 1). Wówczas też artykułem 21 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych zmieniono artykuł 9 ustawy z 1982 r. uściślając, iż do zadań urzędów skarbowych nie należało ustalanie i pobór podatków, i opłat lokalnych.

Produktem tymczasowej zmiany prawa przełomu socjalizmu i kapitalizmu była ustawa z dnia 28 stycznia 1987 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej⁴⁷. W sposób typowy dla inflacyjnego tworzenia prawa, które odzwierciedla raczej polityczne deklaracje ustawodawcy, uderzające w praktyce w „szarego obywatela”, niż realnie i prawidłowo oddziałuje na obrót prawny, wprowadzała ona dodatkowy artykuł 5a do ustawy z 1982 roku o treści: „Minister Finansów wykonuje zadania określone w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej”. Szybko utracił on rację bytu, gdyż ustawa o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej utraciła moc obowiązującą w kwietniu 1990 roku i przepisy wprowadzone do ustawy z 1982 roku zostały skreślone⁴⁸. Mimo praktycznych trudności ustawa o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej stanowiła początek późniejszego prawa ochrony konkurencji i konsumentów. Na jej podstawie Minister Finansów otrzymał nowe uprawnienia, jako tzw. organ antymonopolowy (art. 4).

Artykuł 12 ustawy z dnia 23 października 1987 r. o zmianach w zakresie działania niektórych naczelnych i centralnych organów administracji państwowej⁴⁹ zmienił i poszerzał zakres działania Ministra Finansów. Minister Finansów już nie tylko opracowywał budżet państwa, plan obrotów płatniczych z zagranicą i plan bilansu płatniczego (art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z 1982 r. w pierwotnym brzmieniu), co opracowywał bilans finansowy, budżet państwa, plan obrotów płatniczych z zagranicą, ale także bilans pieniężnych przychodów i wydatków ludności. Dodatkowo miał prowadzić bieżącą politykę finansową w stosunku do jednostek gospodarki

uspołecznionej i nieuspołecznionej oraz osób fizycznych, aktywnie wspierając cele i zadania wynikające z narodowego planu społeczno-gospodarczego (co było reliktem centralnego planowania), opracowywać założenia polityki państwa w zakresie kształtowania środków na wynagrodzenia (skoro większość osób była zatrudniona w szeroko rozumianym sektorze państwowym), ustalać zasady emisji papierów wartościowych; ewidencji majątku, należności i zobowiązań Skarbu Państwa; jak też pełnienie funkcji organu antymonopolowego (co wynikało z przepisów ustawy o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej).

Na mocy przepisów ustawy z dnia 26 maja 1988 r. o zmianie ustawy o cenach⁵⁰, Minister Finansów, izby i urzędy skarbowe otrzymały uprawnienia w zakresie kontroli cen regulowanych.

Na krótko przed upadkiem ustroju socjalistycznego izbom skarbowym powierzono realizowanie wytycznych polityki finansowej ustalanych przez wojewódzkie rady narodowe. Mówił o tym artykuł 8 ustawy z dnia 16 czerwca 1988 r. o zmianie niektórych ustaw regulujących zasady funkcjonowania terenowych organów władzy i administracji państwowej⁵¹. Zastosowano w nim następującą technikę legislacyjną: do artykułu 9 ustawy z 1982 roku dodano dodatkowy ustęp 5a o realizacji tych wytycznych, zamiast dodać kolejny punkt w ustępie piątym określającym zakres działania izb skarbowych. Kolejno wykreślono z artykułu 9 ustęp ósmy, mówiący o obowiązkach sprawozdawczych izb skarbowych, a zmodyfikowaną treść odnoszącą się do sprawozdawczości wpisano do nowo wstawionego artykułu 9a. Zmodyfikowaną, gdyż obowiązki sprawozdawcze wobec rad narodowych rozciągnięto na urzędy skarbowe.

O zmianach w ustawie z 1982 roku wynikających z przepisów prawa antymonopolowego była wyżej mowa dlatego też kolejna zmiana, jaką należy omówić, pochodziła z 1991 roku, tj. wynikała z artykułu pierwszego ustawy z dnia 26 września 1991 r. o zmianie ustawy o urzędzie Ministra Finansów oraz urzędach i izbach skarbowych oraz ustawy – Prawo budżetowe⁵². Tą drobną zmianą doprecyzowano proces emisji bonów skarbowych przez Ministra Finansów.

Większa ingerencja w treść ustawy z 1982 roku nastąpiła mocą artykułu 49 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej⁵³.

Poszerzono zakres działania Ministra Finansów o wykonywanie kontroli skarbowej. Zastosowano wówczas następujący zabieg legislacyjny. W pierwotnej wersji ustawy zakres działania Ministra był omówiony w piętnastu punktach artykułu drugiego. Ustawą z 23 października 1987 r. o zmianach w zakresie działania niektórych naczelnych i centralnych organów administracji państwowej dodano nowe punkty od 7 do 11, a punkty od 7 do 15 otrzymały oznaczenia od 12 do 20. Nie wprowadzano więc punktów typu 6a, 6b itp. Ówczesny punkt 11, który zaczął dotyczyć spraw antymonopolowych został skreślony na mocy ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym. Ustawą o kontroli skarbowej nie dodano zaś kolejnego punktu 21, ale przywrócono punkt 11, ale nadając mu inną treść. Nie jest częste wprowadzanie przez legislatorów w miejsce pustego przepisu uprzednio wykreślonego nowego przepisu o innej treści.

Ustawą o kontroli skarbowej skreślono ponadto artykuły 7 i 8, mówiące o wykonywaniu przez Ministra Finansów kontroli podatkowej, dewizowej i finansowej. Odebrano izbom skarbowym uprawnienia kontrolne, a izby przestały zajmować się weryfikowaniem sprawozdań finansowych przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych jednostek organizacyjnych, wykonywaniem nadzoru podatkowego, kontroli podatkowej, dewizowej i finansowej, jak też prowadzeniem dochodzeń w sprawach karno-skarbowych i realizowaniem wytycznych rad wojewódzkich. Cześć z usuniętych przepisów nie pasowała do nowej rzeczywistości politycznej, a niektóre wynikały z przejęcia uprawnień kontroli skarbowej przez urzędy kontroli skarbowej. Zbędne stało się też określanie przez Ministra Finansów właściwości izby skarbowej w sprawach kontroli finansowej i dewizowej, obejmującej obszar działania innych izb skarbowych (art. 9 ust. 7 pkt 2 ustawy z 1982 r.).

W związku z odebraniem uprawnień kontrolnych izbom skarbowym zmienił się zakres działania urzędu skarbowego opisany w artykule 9 ust. 4 ustawy z 1982 roku. Urzędy już nie prowadziły kontroli „w zakresie zleconym przez izbę skarbową”, ale ogólnie „w toku postępowania podatkowego w zakresie niezbędnym do ustalenia zobowiązania podatkowego” (art. 49 pkt 3 a ustawy o kontroli skarbowej).

Do treści ustawy z 1982 roku wpisano wówczas – budzący wątpliwości – artykuł 9a, nakazujący Ministrowi Finansów przeznaczanie 20 % dodatkowych wpływów „na usprawnienie funkcjonowania organów i urzędów podległych Ministrowi Finansów oraz na premie dla pracowników tych organów i urzędów, a w szczególności dla pracowników, którzy przyczynili się bezpośrednio do uzyskania dodatkowych wpływów”. Z jednej strony można zrozumieć chęć motywowania osób zatrudnionych w aparacie skarbowym do poszukiwania ukrywanych przez podatników dochodów; z drugiej jednak strony można mieć wątpliwości, czy takie działania powinny być podejmowane przez państwo, które mieni się być demokratycznym.

Walor aktualizacyjny związany z wprowadzeniem nowego ustroju miało wykreślenie z zakresu zadań aparatu skarbowego kontrolowanie cen.

Artykuł 56 ustawy z dnia 29 lipca 1992 r. o grach losowych i zakładach wzajemnych⁵⁴ doposażał uprawnienie Ministra Finansów do prowadzenia nadzoru i kontroli nad podmiotami urządzającymi i prowadzącymi gry losowe, i zakłady wzajemne. Pierwotnie ustawa z 1982 roku mówiła bowiem o jednostkach gospodarki społecznej.

Artykuł 10 ustawy z dnia 6 marca 1993 r. o zmianie niektórych ustaw regulujących zasady opodatkowania oraz niektórych innych ustaw⁵⁵, wprowadzał drobną zmianę uściślającą zakres działania urzędu skarbowego w zakresie wykonywania kontroli skarbowej.

Artykułem 7 kolejnej ustawy o zmianie niektórych ustaw regulujących zasady opodatkowania i niektórych innych ustaw wydanej 16 grudnia 1993 roku⁵⁶, dodano artykuł 9b powiązany treściowo z wyżej wspomnianym artykułem 9a. Zgodnie z nim pracownikom urzędów skarbowych wykonującym źródłową kontrolę podatkową przysługiwał miesięczny dodatek kontrolerski do wynagrodzenia w wysokości do 50% wynagrodzenia. Była to forma nagradzania pracowników pracujących w terenie, ale budziła podobne kontrowersje, jak wskazany artykuł 9a. Nadmienić można, iż źródłowa kontrola podatkowa obejmuje kontrolę dokumentów, będących podstawą obliczenia należnego podatku.

W 1994 roku – jak już wspomniano – wydano tekst jednolity ustawy z 1982 roku. Jedyną zaś nowelizacją, która wystąpiła między ukazaniem się tekstu jednolitego a uchYLENIEM ustawy wynikała z artykułu 18 ustawy z dnia

13 października 1995 roku o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników⁵⁷. Dodano nim punkt 19a do zakresu działania Ministra Finansów, który zaczął się zajmować prowadzeniem Krajowej Ewidencji Podatników. Wtedy to wprowadzono w polskim prawie podatkowym numery identyfikacji podatkowej NIP. Nowela weszła w życie 1 stycznia 1996 roku, a ustawa z 1982 roku w wersji tekstu jednolitego z 1994 roku przestała obowiązywać 1 stycznia 1997 roku.

5. Zakończenie

Autor jest zdania, iż – przywrócony w 1982 roku – model administracji skarbowej, w którym istnieją urzędy skarbowe na szczeblu lokalnym i izby skarbowe na poziomie regionalnym dobrze sprawdził się i sprawdza w polskiej kulturze administracyjnej. Wiele negatywnych zjawisk w polskiej skarbowości wynika zaś z podporządkowania, apolitycznej i kierującej się etosem urzędnika skarbowego, administracji skarbowej politycznemu ośrodkowi, jakim jest Ministerstwo Finansów. Dlatego też autor wyraźnie krytycznie odnosi się do projektów obniżania, tak ważnej dla podatników z terenów wiejskich i małych miast, rangi urzędów skarbowych w systemie polskiej skarbowości⁵⁸.

[1] Dz.U. z 1996 r. Nr 106, poz. 489.

[2] Dz.U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1267 z późn. zm.

[3] Dz.U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703; z 2005 r. Nr 183, poz. 1538; z 2009 r. Nr 157, poz. 1241 oraz z 2010 r. Nr 127, poz. 858.

[4] Dz.U. z 1982 r. Nr 45, poz. 289.

[5] Dz.U. z 1994 r. Nr 106, poz. 511.

[6] Dz.U. z 1985 r. Nr 12, poz. 50.

[7] Dz.U. z 1987 r. Nr 3, poz. 18.

[8] Dz.U. z 1987 r. Nr 33, poz. 180.

[9] Dz.U. z 1988 r. Nr 16, poz. 112.

[10] Dz.U. z 1988 r. Nr 19, poz. 132.

[11] Dz.U. z 1990 r. Nr 14, poz. 88.

[12] Dz.U. z 1991 r. Nr 94, poz. 421.

[13] Dz.U. z 1991 r. Nr 100, poz. 442.

[14] Dz.U. z 1992 r. Nr 68, poz. 341.

- [15] Dz.U. z 1993 r. Nr 28, poz. 127.
- [16] Dz.U. z 1993 r. Nr 134, poz. 646.
- [17] Dz.U. z 1995 r. Nr 142, poz. 702.
- [18] Dz.U. z 1983 r. Nr 3, poz. 22.
- [19] Dz.U. z 1984 r. Nr 17, poz. 83; z 1985 r. Nr 11, poz. 45; z 1986 r. Nr 3, poz. 20.
- [20] Dz.U. z 1986 r. Nr 35, poz. 178.
- [21] Dz.U. z 1987 r. Nr 26, poz. 146; z 1988 r. Nr 40, poz. 318; z 1989 r. Nr 49, poz. 277.
- [22] Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 czerwca 1991 r. w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1991 r. Nr 56, poz. 241).
- [23] Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 3 grudnia 1991 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1991 r. Nr 116, poz. 501).
- [24] Dz.U. z 1992 r. Nr 44, poz. 195; z 1993 r. Nr 69, poz. 334 i Nr 113, poz. 497; z 1994 r. Nr 26, poz. 92; z 1994 r. Nr 131, poz. 664; z 1995 r. Nr 143, poz. 706; z 1996 r. Nr 158, poz. 812.
- [25] Dz.U. z 1993 r. Nr 52, poz. 241.
- [26] Dz.U. z 1994 r. Nr 86, poz. 399; z 1995 r. Nr 38, poz. 185; z 1996 r. Nr 21, poz. 98.
- [27] Dz.U. z 1983 r. Nr 3, poz. 19 wraz ze zmianą wynikającą z: Dz.U. z 1985 r. Nr 63, poz. 327. Tekst jednolity: Dz.U. z 1986 r. Nr 18, poz. 96.
- [28] Dz.U. z 1983 r. Nr 4, poz. 26.
- [29] Zob. K. Teszner, *Administracja podatkowa i kontrola skarbowa w Polsce*, Warszawa 2012, Lex. Z ogólnodostępnych materiałów online: *90 lat polskiej administracji skarbowej w Polsce*, Warszawa 2009; *Administracja podatkowa. Profesjonalna – Nowoczesna – Przyjazna. 30 lat reaktywowania izb i urzędów skarbowych*, broszura Ministerstwa Finansów, 2013; A. Kulmatycki, *Rys historyczny administracji skarbowej od 1918 roku*, Warszawa 2008, s. 14.
- [30] Zob. ustawę z dnia 7 marca 1950 r. o przekształceniu urzędu Ministra Skarbu w urząd Ministra Finansów (Dz.U. z 1950 r. Nr 10, poz. 101) oraz ustawę z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz.U. z 1950 r. Nr 14, poz. 130).
- [31] Zob. artykuł 9 ustawy z dnia 28 maja 1975 r. o dwustopniowym podziale administracyjnym Państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych (Dz.U. z 1975 r. Nr 16, poz. 91).
- [32] Dz.U. z 1950 r. Nr 10, poz. 101.
- [33] Dz.U. z 1949 r. Nr 41, poz. 298.

- [34] C. Kosikowski, *Urząd Ministra Finansów w świetle reformy gospodarczej*, „Finanse” 1982, nr 3, s. 21.
- [35] Ibidem, s. 24-25.
- [36] Zob. np. J. Głuch, *Systemy transportowe*, wykłady w roku akademickim 2010/2011, online. Por. też uwagi M. Weralskiego na temat instytucji prawnofinansowych a kategorii ekonomicznych: M. Weralski, *Finanse publiczne i prawo finansowe*, Warszawa 1984, s. 89 oraz szerzej: M. Weralski, *Makieta części ogólnej systemu instytucji prawno-finansowych PRL*, [w:] *System instytucji prawno-finansowych PRL*, t. 1: *Instytucje ogólne*, red. M. Weralski, Wrocław 1982, s. 482. Ogólnie na temat ówczesnego rozumienia systemu finansowego państwa: N. Gajl, *Finanse i prawo finansowe*, Warszawa 1986, s. 25.
- [37] Dz.U. z 2003 r. Nr 137, poz. 1302.
- [38] R. Mastalski, *Organy administracji finansowej w postępowaniu podatkowym*, „Finanse” 1985, nr 4, s. 46.
- [39] K. Szczepański, *Dwa lata – izb i urzędów skarbowych*, „Finanse” 1985, nr 10, s. 38.
- [40] Dz.U. z 1983 r. Nr 3, poz. 22.
- [41] K. Szczepański, op. cit., s. 38.
- [42] J. Harasimowicz, *Podział administracyjny kraju a zagadnienia systemu finansowego w socjaliźmie*, „Studia Iuridica” 1982, t. 9, s. 159.
- [43] Ibidem, s. 168.
- [44] Dz.U. z 1945 r. Nr 52, poz. 297.
- [45] Dz.U. z 1950 r. Nr 10, poz. 101, wraz ze zmianą wynikającą z: Dz.U. z 1975 r. Nr 16, poz. 91.
- [46] Dz.U. z 1985 r. Nr 12, poz. 50.
- [47] Dz.U. z 1987 r. Nr 3, poz. 18.
- [48] Zob. artykuł 26 ustawy z dnia 24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym (Dz.U. z 1990 r. Nr 14, poz. 88), a potem ustawę z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2000 r. Nr 122, poz. 1319) i ostatecznie ustawę z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331).
- [49] Dz.U. z 1987 r. Nr 33, poz. 180.
- [50] Dz.U. z 1988 r. Nr 16, poz. 112.
- [51] Dz.U. z 1988 r. Nr 19, poz. 132.
- [52] Dz.U. z 1991 r. Nr 94, poz. 421.
- [53] Dz.U. z 1982 r. Nr 100, poz. 442.
- [54] Dz.U. z 1992 r. Nr 68, poz. 341.

[55] Dz.U. z 1993 r. Nr 28, poz. 127.

[56] Dz.U. z 1993 r. Nr 134, poz. 646.

[57] Dz.U. z 1995 r. Nr 142, poz. 702.

[58] Por. też krytyczne tezy pod adresem projektów reformy w: A. Kasperowicz-Stępień, *Reforma polskiej administracji podatkowej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego” 2013, nr 766, „Finanse, Ryki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 62, s. 103 i nast.

Bibliografia

Literatura

90 lat polskiej administracji skarbowej w Polsce, Warszawa 2009.

Administracja podatkowa. Profesjonalna – Nowoczesna – Przyjazna. 30 lat reaktywowania izb i urzędów skarbowych, broszura Ministerstwa Finansów, 2013.

Gajl N., *Finanse i prawo finansowe*, Warszawa 1986.

Głuch J., *Systemy transportowe*, wykłady w roku akademickim 2010/2011, online.

Harasimowicz J., *Podział administracyjny kraju a zagadnienia systemu finansowego w socjalizmie*, „Studia Iuridica” 1982, t. 9.

Kosikowski C., *Urząd Ministra Finansów w świetle reformy gospodarczej*, „Finanse” 1982, nr 3.

Kulmatycki A., *Rys historyczny administracji skarbowej od 1918 roku*, Warszawa 2008.

Mastalski R., *Organy administracji finansowej w postępowaniu podatkowym*, „Finanse” 1985, nr 4.

System instytucji prawno-finansowych PRL, t. 1: *Instytucje ogólne*, red. M. Weralski, Wrocław 1982.

Szczepański K., *Dwa lata – izb i urzędów skarbowych*, „Finanse” 1985, nr 10.

Teszner K., *Administracja podatkowa i kontrola skarbową w Polsce*, Warszawa 2012, online.

Weralski M., *Finanse publiczne i prawo finansowe*, Warszawa 1984.

Weralski M., *Makieta części ogólnej systemu instytucji prawno-finansowych PRL*, [w:] *System instytucji prawno-finansowych PRL*, t. 1: *Instytucje ogólne*, red. M. Weralski, Wrocław 1982.

Akty prawne

Dekret z dnia 10 listopada 1945 r. o utworzeniu przedsiębiorstwa państwowego: Państwowa Wytwórnia Papierów Wartościowych (Dz.U. z 1945 r. Nr 52, poz. 297).

Ustawa z dnia 2 lipca 1949 r. o zakresie działania Ministra Skarbu (Dz.U. z 1949 r. Nr 41, poz. 298).

Ustawa z dnia 7 marca 1950 r. o przekształceniu urzędu Ministra Skarbu w urząd Ministra Finansów (Dz.U. z 1950 r. Nr 10, poz. 101).

Ustawa z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz.U. z 1950 r. Nr 14, poz. 130).

Ustawa z dnia 28 maja 1975 r. o dwustopniowym podziale administracyjnym Państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych (Dz.U. z 1975 r. Nr 16, poz. 91).

Ustawa z dnia 29 grudnia 1982 r. o urzędzie Ministra Finansów oraz urzędach i izbach skarbowych (Dz.U. z 1982 r. Nr 45, poz. 289, t. j. Dz.U. z 1994 r. Nr 106, poz. 511).

Ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz.U. z 1985 r. Nr 12, poz. 50).

Ustawa z dnia 28 stycznia 1987 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym w gospodarce narodowej (Dz.U. z 1987 r. Nr 3, poz. 18).

Ustawa z dnia 23 października 1987 r. o zmianach w zakresie działania niektórych naczelnych i centralnych organów administracji państwowej (Dz.U. z 1987 r. Nr 33, poz. 180).

Ustawa z dnia 26 maja 1988 r. o zmianie ustawy o cenach (Dz.U. z 1988 r. Nr 16, poz. 112).

Ustawa z dnia 16 czerwca 1988 r. o zmianie niektórych ustaw regulujących zasady funkcjonowania terenowych organów władzy i administracji państwowe (Dz.U. z 1988 r. Nr 19, poz. 132).

Ustawa z dnia 24 lutego 1990 r. o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym (Dz.U. z 1990 r. Nr 14, poz. 88).

Ustawa z dnia 26 września 1991 r. o zmianie ustawy o urzędzie Ministra Finansów oraz urzędach i izbach skarbowych oraz ustawy – Prawo budżetowe (Dz.U. z 1991 r. Nr 94, poz. 421).

Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej (Dz.U. z 1991 r. Nr 100, poz. 442).

Ustawa z dnia 29 lipca 1992 r. o grach losowych i zakładach wzajemnych (Dz.U. z 1992 r. Nr 68, poz. 341).

Ustawa z dnia 6 marca 1993 r. o zmianie niektórych ustaw regulujących zasady opodatkowania oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 1993 r. Nr 28, poz. 127).

Ustawa z dnia 16 grudnia 1993 r. o zmianie niektórych ustaw regulujących zasady opodatkowania i niektórych innych ustaw (Dz.U. z 1993 r. Nr 134, poz. 646).

Ustawa z dnia 13 października 1995 roku o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz.U. z 1995 r. Nr 142, poz. 702).

Ustawa z dnia 21 czerwca 1996 r. o urzędach i izbach skarbowych (Dz.U. z 1996 r. Nr 106, poz. 489, t. j. Dz.U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1267 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2000 r. Nr 122, poz. 1319).

Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o utworzeniu Wojewódzkich Kolegiów Skarbowych oraz o zmianie niektórych ustaw regulujących zadania i kompetencje organów oraz organizację jednostek organizacyjnych podległych ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych (Dz.U. z 2003 r. Nr 137, poz. 1302).

Ustawa z dnia 25 listopada 2004 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703).

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2005 r. Nr 183, poz. 1538).

Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331).

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1241).

Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o kontroli skarbowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. Nr 127, poz. 858).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1982 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Finansów oraz uprawnień Ministra Finansów i podległych mu organów w zakresie kontroli finansowej (Dz.U. z 1983 r. Nr 3, poz. 19, t. j. Dz.U. z 1986 r. Nr 18, poz. 96).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 31 grudnia 1982 r. w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1983 r. Nr 3, poz. 22).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 marca 1984 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1984 r. Nr 17, poz. 83).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 26 lutego 1985 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1985 r. Nr 11, poz. 45).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1985 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Finansów oraz uprawnień Ministra Finansów i podległych mu organów w zakresie kontroli finansowej (Dz.U. z 1985 r. Nr 63, poz. 327).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1982 r. w sprawie przeprowadzania kontroli finansowej oraz obowiązków kontrolowanych jednostek (Dz.U. z 1982 r. Nr 4, poz. 26).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 31 grudnia 1985 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1986 r. Nr 3, poz. 20).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 21 sierpnia 1986 r. w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1986 r. Nr 35, poz. 178).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 31 lipca 1987 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1987 r. Nr 26, poz. 146).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 1 grudnia 1988 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1988 r. Nr 40, poz. 318).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 lipca 1989 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1989 r. Nr 49, poz. 277).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 czerwca 1991 r. w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1991 r. Nr 56, poz. 241).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 3 grudnia 1991 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1991 r. Nr 116, poz. 501).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 maja 1992 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1992 r. Nr 44, poz. 195).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 1993 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Finansów (Dz.U. z 1993 r. Nr 52, poz. 241).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 30 lipca 1993 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1993 r. Nr 69, poz. 334).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 listopada 1993 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1993 r. Nr 113, poz. 497).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 lutego 1994 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1994 r. Nr 26, poz. 92).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 czerwca 1994 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadania statutu Ministerstwu Finansów (Dz.U. z 1994 r. Nr 86, poz. 399).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 1 grudnia 1994 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1994 r. Nr 131, poz. 664).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 marca 1995 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadania statutu Ministerstwu Finansów (Dz.U. z 1995 r. Nr 38, poz. 185).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 listopada 1995 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1995 r. Nr 143, poz. 706).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadania statutu Ministerstwu Finansów (Dz.U. z 1996 r. Nr 21, poz. 98).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 31 grudnia 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie terytorialnego zasięgu działania oraz siedzib urzędów skarbowych i izb skarbowych (Dz.U. z 1996 r. Nr 158, poz. 812).

Bibliography

1. Gajl, N. (1986). *Finanse i prawo finansowe*. Warszawa.
2. Harasimowicz, J. (1982). Podział administracyjny kraju a zagadnienia systemu finansowego w socjaliźmie. *Studia Iuridica*, 9.
3. Kosikowski, C. (1982). Urząd Ministra Finansów w świetle reformy gospodarczej. *Finanse*, 3.
4. Kulmatycki, A. (2008). *Rys historyczny administracji skarbowej od 1918 roku*. Warszawa.
5. Mastalski, R. (1985). Organy administracji finansowej w postępowaniu podatkowym. *Finanse*, 4.
6. Szczepański, K. (1985). Dwa lata – izb i urzędów skarbowych. *Finanse*, 10.
7. Teszner, K. (2012). *Administracja podatkowa i kontrola skarbową w Polsce*. Warszawa.
8. Weralski, M. (1984). *Finanse publiczne i prawo finansowe*. Warszawa.
9. Weralski, M. (1982). Makieta części ogólnej systemu instytucji prawno-finansowych PRL. In: Weralski, M. eds. (1982). *System instytucji prawno-finansowych PRL. Instytucje ogólne*. Wrocław.

Dr Karol Dąbrowski: doktor nauk prawnych, koordynator sieci badawczej Public Administration & Local Government Research Network. E-mail: karol.dabrowski@forr.org.pl.

-- -- -- --